

การใช้ยาอย่างเหมาะสม

เนื่องจากโรงพยาบาลศิริราชเป็นโรงเรียนแพทย์ที่มีชื่อเสียง รูปแบบการใช้ยาในโรงพยาบาลจึงเป็นแบบอย่างของแพทย์โดยทั่วไป จากการเข้ามาตรวจสอบเวชระเบียนของหน่วยงานที่เป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาล เช่น สำนักงานประกันสังคม สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า **โรงพยาบาลศิริราชถูกเรียกเก็บเงินคืนจากการจ่ายยาที่ไม่เหมาะสมเป็นจำนวนมาก** ได้แก่

1. การไม่ระบุเหตุผลความจำเป็นของการใช้ยานอกบัญชียาหลักแห่งชาติ เช่น สั่งใช้ยาลดไขมันในเลือดชื่อ Crestor® โดยไม่ได้เริ่มใช้ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติคือ simvastatin ก่อน ทั้งๆที่มีข้อบ่งชี้ว่าจะใช้ยานอกบัญชียาหลักได้ก็ต่อเมื่อใช้ยาในบัญชียาไม่ได้ผลแล้วเท่านั้น
2. การไม่มีรายงานผลจากห้องปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยาที่เลือกใช้ในเวชระเบียน เช่น สั่งยาลดไขมันโดยไม่มีค่า LDL และไม่สามารถคำนวณได้ สั่งใช้ยาบางชนิดโดยผู้ป่วยเป็นคนร้องขอให้ช่วยสั่งให้ เป็นต้น
3. การสั่งใช้ยาตามข้อบ่งชี้ที่ไม่มีอยู่ในทะเบียนยา เช่น การใช้ยาแบบ Off label use
4. การเพิ่มขนาดยาโดยไม่มีเหตุผล เช่น ผลเลือดเป็นปกติเท่าเดิม แต่เพิ่มขนาดยาเป็น 4 เท่า จากครั้งละครึ่งเม็ดเป็นครั้งละ 2 เม็ด เพื่อให้เบิกยาได้จำนวนเม็ดมากขึ้น
5. การให้ยาซ้ำซ้อน เช่น จ่ายยา Viartil S หลายครั้ง รวมๆกันถึง กว่า 600 ซอง ภายในเวลา 2 เดือน

จากภัยคุกคามดังกล่าวนี้ คณะกรรมการยาและเวชภัณฑ์จึงใคร่ขอความร่วมมือจากแพทย์ผู้สั่งยาดังนี้

1. ขอให้ลงบันทึกในเวชระเบียนอย่างละเอียดถึงความจำเป็นในการใช้ยาชนิดต่างๆ ซึ่งต้องสอดคล้องกับการวินิจฉัยและข้อบ่งชี้ในทะเบียนยา
2. ควรเริ่มใช้ยาที่เป็นพื้นฐานของยาแต่ละกลุ่มก่อน เพราะยาเหล่านั้นมักเป็นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติที่สามารถเบิกได้ทุกสิทธิ์และมียาตามชื่อสามัญ (generic) ให้ใช้ได้แล้ว
3. ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการที่เปิดดูจากระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ต้องพิมพ์ออกมาแนบในเวชระเบียนให้ครบถ้วนและสอดคล้องกับการสั่งการรักษา
4. จดเขียนสั่งยาตามที่อยู่ผู้ป่วย ขอ ควรแนะนำให้ผู้ป่วยกลับไปพบแพทย์ที่เป็นแพทย์ผู้ตรวจรักษาโรคนั้นๆ เพราะแพทย์อาจต้องการให้หยุดยานั้นแล้ว
5. กรณีผู้ป่วยแพ้ยาในบัญชียาหลักฯ และต้องเปลี่ยนเป็นยานอกบัญชียาหลักฯ ต้องแจ้งศูนย์แพ้ยา โทร. 9555 เพื่อจัดการด้านเอกสารให้เรียบร้อย และใส่ข้อมูลเตือนในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อไม่ให้เกิดการแพ้ยาซ้ำ
6. การเขียนสั่งยาให้ผู้ป่วยมากกว่า 1 คนในใบสั่งยาเดียวกัน ไม่สามารถทำได้ ถ้ามีผู้ใช้ยามากกว่า 1 คนต้องเขียนใบสั่งยาแยกคนละใบ และใช้ชื่อผู้ป่วยจริงในใบสั่งยาเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นเด็กฝาแฝดก็ตาม

ช่วยกันรักษาชื่อเสียงของโรงพยาบาลศิริราช
ด้วยการสั่งใช้ยาอย่างเหมาะสม

Ertapenem inj.

สำหรับการบริหารยาทางหลอดเลือดดำ

- ห้ามผสมหรือหยดยา Ertapenem ร่วมกับยาอื่นๆ
- ห้ามใช้สารละลายที่ส่วนผสมของ Dextrose ในการเจือจางยา
- ต้องละลายยา และทำให้เจือจางทันทีก่อนที่จะนำไปใช้

ขั้นตอน

1. ละลายผงยา 1 g ด้วยตัวทำละลาย 10 mL (SWI หรือ NSS)
2. เขย่าขวดจนกระทั่งด้วยาละลายหมด และนำไปเจือจางทันทีด้วย NSS ให้ได้ 50 mL (ยาที่เจือจางแล้วสามารถเก็บได้นาน 6 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้อง และ 24 ชั่วโมง ที่ 2-8 °C)

3. นำยาที่เจือจางแล้ว บริหารแก่ผู้ป่วยโดยวิธีหยดทางหลอดเลือดดำช้าๆ ในเวลา 30 นาที

สำหรับการบริหารยาทางกล้ามเนื้อ

ต้องละลายยาทันทีก่อนนำไปใช้

1. ละลายผงยา 1 g ด้วยตัวทำละลาย 3.2 mL ของ 1% หรือ 2% Lidocaine HCl inj. (ที่ไม่มี Adrenaline) เขย่าจนกระทั่งยาละลายหมด
2. ดูดสารละลายที่ได้ไปฉีดเข้าทางกล้ามเนื้อทันที (ควรฉีดให้ลึกในกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น กล้ามเนื้อสะโพก หรือบริเวณต้นขาด้านนอก)
3. สารละลายจากการผสมสำหรับฉีดเข้าทางกล้ามเนื้อ ควรใช้ภายใน 1 ชั่วโมง

Cotrimoxazole inj.

Co-TRImoxazole หรือ Bactrim® หรือ Bacin®

เป็นยาฆ่าเชื้อที่ละลายน้ำยาก

การเจือจางเพื่อหยดเข้าทางหลอดเลือด

จำเป็นต้องใช้สารน้ำจำนวนมากพอสมควร ไม่เช่นนั้นอาจ

เกิดการตกตะกอนได้

Co-TRImoxazole 1 หลอด (5 มล.) ควรเจือจางด้วยสารน้ำอย่างน้อย 125 มล. และใช้เวลาหยดอย่างน้อย 1 ชั่วโมง กรณีที่ผู้ป่วยจำกัดน้ำ อนุญาตให้ใช้ปริมาตรสารน้ำ 75 มล. ได้

การใช้สารน้ำน้อยกว่านี้ยาอาจจะตกตะกอนเป็นอันตรายได้

อนึ่ง ก่อนบริหารยานี้ให้ผู้ป่วยต้องแน่ใจว่าผู้ป่วยไม่ประวัติแพ้ยาซัลฟา

Medication Error

จากการทบทวน medication error ในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีข้อผิดพลาดที่ควรป้องกันได้ เช่น

- จ่าย Xylocaine with adrenaline เมื่อแพทย์เขียน Xylocaine s adrenaline
- จ่าย Bactrim DS เมื่อแพทย์สั่ง Bactrim SS

โดยสาเหตุพบว่า การเขียนข้อมูลมากเกินไปใน

Doctor's Order Sheet เมื่อสำเนาเลื่อนหรือจาง จะทำให้อ่านชื่อยาคลาดเคลื่อนได้ จึงควรช่วยกันรณรงค์ดังนี้

1. Xylocaine without Adrenaline เวลาเบิกยาควรเขียน Xylocaine ...% โดยไม่ต้องมีคำใดๆต่อท้าย
2. Bactrim single strength ควรเขียน Bactrim หรือ Cotrimoxazole โดยไม่ต้องมีอักษรใด ๆ ต่อท้าย

การให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนทางยา มีส่วนลด medication error

เช่น การจ่ายยา Warfarin ควรสอบถามกับผู้ป่วยเสมอว่าผู้ป่วยเคยรับประทานยาเม็ดสีอะไร เพราะ

- ขนาด 3 mg มีสีฟ้า
- ขนาด 5 mg มีสีชมพู

ถ้าแพทย์ไม่ได้บอกว่าจะเปลี่ยนขนาดยา ผู้ป่วยควรบอกได้ตรงกับยาที่แพทย์สั่งหรือยาที่เภสัชกรจัดมาให้ นอกจากนี้เม็ดยาถูกต้องแล้ว วิธีกินต้องถูกต้องด้วย หากพบว่าข้อมูลไม่ตรงกัน เภสัชกร (OPD) หรือพยาบาล (IPD) ควรยืนยันความถูกต้องกับแพทย์ก่อนจ่ายยาให้แก่ผู้ป่วย เนื่องจากยานี้เป็น High Alert Drug หากมีการให้ยาขนาดที่สูงเกินไป ผู้ป่วยอาจมีเลือดออกแล้วหยุดยาก เป็นเหตุให้เสียชีวิตได้ ช็อคและเสียชีวิตได้ ขณะเดียวกันหากได้รับยาน้อยเกินไป ทำให้เกิดก้อนเลือดอุดตัน หรือเลือดไหลเวียนได้ไม่ดี ผู้ป่วยอาจเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต หรือเสียชีวิตได้เช่นกัน

มีอะไรในฉบับนี้

- ❖ การใช้ยาอย่างเหมาะสม
- ❖ การเตรียมยาและบริหารยาปฏิชีวนะที่ใช้บ่อยๆ Ertapenem inj. และ Cotrimoxazole inj.
- ❖ การลด Medication Error
- ❖ การให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนทางยา

ปีที่ 9 ฉบับที่ 3
เดือนมกราคม 2553